

УДК 342.922

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.17>

О. Р. Радишевська

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права
юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду

ЮРИДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

У статті автор досліджує поняття, особливості та проблеми, які виникають під час організації і здійснення перекладу юридичних текстів Європейського Союзу та Ради Європи, а також їхніх держав-членів; визначає їхній прямий/непрямий вплив на реформування сучасного адміністративного права України як галузі права й законодавства, правничої науки й навчальної дисципліни. Особливу увагу автор звертає на питання здійснення перекладу з англійської мови на українську актів Європейського Союзу (*acquis EC*), пов'язаних із виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, актів Ради Європи і ОБСЄ, міжнародних договорів у сфері публічного права, ратифікованих Верховною Радою України, положень європейської адміністративно-правової доктрини, а також практики Європейського суду із прав людини. Сформовано завдання, функції, основні напрями вдосконалення організації й діяльності щодо здійснення юридичного перекладу як інструменту європеїзації загального адміністративного права України.

Підкреслено, що переклад юридичних документів іноземного права може істотно вплинути на подальший розвиток національної правової системи (її складників), то такий процес повинен знайти своє чітке правове відображення в національному законодавстві. Тому разом із «мовними» питаннями діяльності перекладачів, які здійснюють юридичний переклад, постають виклики і правового характеру. Адже для того, щоб норма іноземного права набула загальнообов'язкового характеру на території України (як *hard law*), вона повинна пройти певний процес «визнання» – набуття текстом статусу офіційного перекладу і вже потім – надання згоди Верховною Радою України на його обов'язковість. Інакше можна лише мати важіль опосередкованого впливу (як *soft law*) на національне праворозуміння та правозастосування. Вказано, що із 2014 року перед Україною постають нові виклики у сфері гармонізації національного адміністративного законодавства, забезпечення виконання зобов'язань у цій сфері, передусім, шляхом надання суб'єктам публічного права офіційних перекладів текстів, котрі містять такі вимоги. Йдеться не тільки про еквівалентний переклад самої Угоди про асоціацію чи установчих документів ЄС, але й консолідованих версій джерел вторинного права ЄС – регламентів, директив, рекомендацій, висновків Європейської Комісії, і рішень Суду справедливості Європейського Союзу.

Ключові слова: європеїзація, глобалізація, юридичний переклад, фахова мова, *acquis EC*, публічна адміністрація, загальне адміністративне право.

Постановка проблеми. Нині в центрі уваги не лише філологів, але і правознавців постали питання здійснення юридичного перекладу з європейських мов на українську. Така нагальна потреба виникла в умовах динамічного міжнародного співробітництва між структурами європейських організацій (зокрема Європейського Союзу, Ради Європи,

Організації з безпеки та співробітництва в Європі), їхніми державами-членами та Україною, утвердження норм-принципів глобального і європейського (наднаціонального) права, залучення до євроінтеграційних процесів третіх країн, у яких Україна є активним суб'єктом, бурхливої вітчизняної законотворчої діяльності, розвитку порівняльного правознавства і юридичної лінгвістики, оновлення

аксіологічного виміру окремих галузевих наук і запровадження європейських стандартів у сфері юридичної освіти. Означені об'єктивні й суб'єктивні фактори впливають на зростання ролі та значення перекладознавства, а в його рамках – здійснення юридичного перекладу положень європейського права.

Особливо активізувалася діяльність перекладачів, які здійснюють переклад з англійської мови, з підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року (далі – Угода про асоціацію) [1]. Це започаткувало нову «євроінтеграційну» хвилю перекладознавства, яка передбачає процеси імплементації норм права Європейського Союзу (далі – ЄС) в національне законодавство, приведення правової системи України відповідно до *acquis* ЄС у різних сферах життя, окремих галузях вітчизняного права, зокрема й адміністративного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах інтенсивної європейської інтеграції та глобалізації, котрі є різнорівневими складниками європеїзації права, особливої актуальності набувають теоретичні та прикладні розробки в галузі адміністративного права, зокрема, щодо юридичного перекладу міжнародних актів – джерел адміністративного права. Якщо окреслені питання викликають жваву дискусію у вітчизняних і зарубіжних філологів і перекладачів (Н. Артикуца, Л. Бель, О. Зарума-Панських, В. Карабан, І. Курунець, М. Кронін, І. Кочан, О. Лукашук, О. Тертичний, С. Саєнко, О. Чередніченко, А. Чеботарьова, Л. Чорнуватий, А. Цавоскі тощо), то наукових розвідок з об'єктом дослідження перекладу адміністративно-правової термінології в умовах європейської інтеграції – обмаль (Д. Касяненко, О. Колюшева, К. Трихліб, В. Резнік, О. Шаблій, Б. Шлоер тощо). Певною мірою цей стан можна пояснити обмеженим колом учених-адміністративістів зі знанням фахової іноземної мови, з одного боку, а з іншого – обмеженим доступом до перекладів актів європейського адміністративного права, відсутністю фахів-

ців подвійних професій (правознавство + іноземна філологія (перекладознавство). Все це суттєво ускладнює обґрунтування національної концепції розвитку адміністративного права в умовах європеїзації і глобалізації.

Мета статті – дослідження особливостей юридичного перекладу як інструменту європеїзації адміністративного права України.

Виклад основного матеріалу. «Правильно й чітко з'ясуйте значення слів – і цим Ви позбавите людство від половини його помилок і непорозумінь» [2, с. 156]: із цим висловом французького філософа Р. Дакарта (*R. Descartes*) важко не погодитися, адже єдиним засобом фіксації права є мова. Чіткість формулювань основних правових категорій є невід'ємною умовою ефективної реалізації особами їхніх прав, свобод і законних інтересів, дотримання принципів верховенства права, законності, юридичної визначеності.

В усіх демократичних правових системах, до яких належить й українська, створення правових текстів – це складний суспільний процес, під час якого законодавець спілкується з адресатами правових норм (суб'єктами права), використовуючи юридичну термінологію та інші засоби юридичної лінгвістики. Як наслідок, мова нормативно-правових актів повинна характеризуватися функціональністю, комунікативністю, формальністю, стислістю, адекватністю, чіткістю, повнотою визначень, а юридичний текст – правильно та чітко передавати ідею національного (наднаціонального) правотворця. Такими формальними вимогами повинні керуватися й перекладачі юридичних текстів.

Під час здійснення юридичного перекладу перекладач має справу з певним жанром мови спеціальної сфери людського буття, який функціонує в конкретній галузі права, має особливе соціальне призначення, вирізняється специфічними композиційними, стилістичними та лексико-семантичними ознаками і є різновидом фахової мови. Так, під фаховою мовою німецький мовознавець Л. Хоффманн (*L. Hoffmann*) розуміє сукупність усіх мовних засобів, які використовуються у фахово-обмеженій сфері комунікації для

досягнення порозуміння між фахівцями у цій сфері [3, с. 77].

Водночас суддя Верховного Суду однієї із земель Німеччини Б. Рютерс (*B. Rüthers*) у фундаментальному дослідженні «Теорія права» розвинув концепцію взаємозв'язку права та мови, зазначивши, що «поза мовою право не існує <...> право можливо виразити, передати, пояснити, вдосконалити лише завдяки інструментарію мов» [4, с. 106]. І далі вчений робить узагальнюючий висновок: «разом із європеїзацією національних правових систем і глобалізацією економічних відносин у багатьох галузях юридичної практики постають нові проблеми, пов'язані з іноземними мовами» [4, с. 107].

Сьогодні з упевненістю можемо констатувати, що комунікація між фахівцями в галузі адміністративного права вийшла за межі однієї держави, міжнародної організації чи навіть одного континенту. У глобалізаційних та інтеграційних умовах розвитку національних правових систем гостро постає проблема «чистоти» фахової (юридичної) мови, однакового наповнення змістом основних правових категорій, які в ній існують, стійкості форм мовних засобів. Тому правильний вибір методів і засобів здійснення юридичного перекладу європейського права (в широкому розумінні) впливає на ефективність процесу адаптації національного законодавства до європейських стандартів, сформованих ЄС, Радою Європи (далі – РЕ), Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ), на швидкість імплементації положень Угоди про асоціацію, відповідність національної судової практики під час вирішення публічно-правових спорів практиці міжнародних судових установ, зокрема, Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Офіційними мовами більшості міжнародних організацій, зокрема Ради Безпеки ООН, НАТО і РЕ, є англійська та французька, а ЄС – 24 мови держав-членів. Поряд із офіційними мовами в установах й органах ЄС функціонують також мови зі статусом «робочої»: англійська, французька та німецька [5]. Для реалізації такої політики багатомовності ЄС задіяно понад 4 000 перекладачів.

Указана ситуація полілінгвістичності ускладнюється ще й тим, що в ЄС розвивається явище правового «євролекту» (*Eurospeak, Eurojargon, Eurolanguage, Eurolect, EUese, Euro-Legalese, Union legalese, Eurofog, Euro-English*) – підтипу юридичного перекладу, фахової мови документації ЄС [6, с.216]. Об'єктивність існування «євролекту», що спрямована, передусім, на досягнення «політичного консенсусу» в мові актів ЄС, вимагає від держав-членів і держав-кандидатів до ЄС підготовки як класичних перекладачів, так і фахівців вузької спеціалізації – перекладів текстів «євролекту». Так, у Польщі в 2015–2019 рр. відбувалася реалізація проєкту «*Євролект*»: *варіант польської мови в ЄС та його вплив на адміністративну польську мову*», метою якого було дослідження польського «євролекту», нової гібридної форми польської мови, в чотирьох площинах – адміністративне законодавство, судові рішення, звіти та вебсайти ЄС [7]. Отже, можемо стверджувати про існування європеїзації як фахової мови документів ЄС (через запровадження *Euro-English* – «євролекту»), так і мов держав-членів(кандидатів) ЄС (через визнання англійської мови *lingua franca*).

На нашу думку, створення актів ЄС неносіями англійської мови, а їх – більшість у комітетах і в робочих групах інституцій ЄС, може принести нові виклики для України: збільшення негативних наслідків неоднозначного розуміння і тлумачення тестів, складених штучною мовою («євролектом»), і, як наслідок, не виконання міжнародних зобов'язань. Проте *acquis* ЄС є наднаціональним правом, яке спрямоване на розвиток як ЄС, так і національного права його держав-членів, тому нова терміносистема ЄС повинна бути основою наднаціональної правової концепції, яку необхідно враховувати у правотворчій діяльності й Україні.

Англійська мова була й залишається мовою міжнародного спілкування – глобальною мовою, яка є офіційною для 400 млн. людей, для інших 400 млн. – другою державною, для інших 600–700 млн. – іноземною мовою для професійного спілкування [8, с. 420]. В таких умовах активно розвивається англомовна лінгвістика.

У ній виокремлюється англійська для спеціальних цілей (англ. *English for Special Purposes*), а в тій – юридична англійська (англ. *Legal English*) [9, с. 262]. Отже, переклад на українську мову актів РЕ, ЄС, ОБСЄ пов'язаний, передусім, із перекладом з англійської юридичної мови («євролекту»), яка вимагає від України наявності фахівців-перекладачів у вузьких сферах секторального співробітництва, розгалуженої системи органів й адміністративних процедур, які будуть забезпечувати цей процес, створення електронних інформаційних ресурсів тощо. Недарма О. Шаблій пропонує виділити переклади юридичних текстів в окремий вид фахового перекладу експертного типу [10, с. 238].

Однак слушно може виникнути питання: «Хто має взяти на себе відповідальність перекладати численні законодавчі акти, європейські директиви та стандарти, а також коментарі та підручники з європейського права?» [11, с. 304]. Зрозуміло, що коли питання чіткості та еквівалентності перекладу текстів із європейського права та його порівняння з національним постають, зокрема, в межах компаративістичних досліджень і цікавлять окремих осіб, то їхнє вирішення є індивідуальною справою кожного. Проте якщо переклад юридичних документів іноземного права може істотно вплинути на подальший розвиток національної правової системи (її складників), то такий процес повинен знайти своє чітке правове відображення в національному законодавстві. Тому разом із «мовними» питаннями діяльності перекладачів, які здійснюють юридичний переклад, постають виклики і правового характеру. Адже для того, щоб норма іноземного права набула загальнообов'язкового характеру на території України (як *hard law*), вона повинна пройти певний процес «визнання» – набуття текстом статуту офіційного перекладу, а вже потім – надання згоди Верховною Радою України на його обов'язковість. Інакше – вона матиме важіль опосередкованого впливу (як *soft law*) на національне праворозуміння та правозастосування.

Окреслений процес набирає особливої ваги в умовах виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань щодо

забезпечення поступового приведення (адаптації) чинного та майбутнього законодавства в певних сферах відповідно до положень *acquis* ЄС до досягнення повної сумісності; сторони визнають важливість наближення чинного законодавства України до права ЄС (ст.ст. 114, 124, 133, 153 Угоди про асоціацію [1]). Також зазначається, що належна увага повинна надаватися відповідному прецедентному праву Суду справедливості ЄС та імплементаційним заходам Європейської Комісії, а якщо в цьому виникне необхідність – будь-яким змінам в *acquis* ЄС. Отже, із 2014 року перед Україною постають нові виклики у сфері гармонізації національного адміністративного законодавства, забезпечення виконання зобов'язань у цій сфері, передусім, шляхом надання суб'єктам публічного права офіційних перекладів текстів, які містять такі вимоги. Ідеться не тільки про еквівалентний переклад самої Угоди про асоціацію чи установчих документів ЄС, але й консолідованих версій джерел вторинного права ЄС – регламентів, директив, рекомендацій, висновків, рішень, актів Європейської Комісії, а також рішень Суду справедливості ЄС.

Вплив на національне адміністративне право можливо прослідкувати під час дослідження особливостей здійснення перекладу міжнародних джерел адміністративного права (міжнародних договорів), практики ЄСПЛ під час вирішення публічно-правових спорів, актів *acquis* ЄС, пов'язаних із виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, котрі стосуються адміністративно-правових відносин:

1. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (ст. 9 Конституції України) [12]. Відповідно до положень ст. 3 Закону України «Про міжнародні договори» від 29.06.2014 р. [13], від імені України укладаються міжнародні договори, зокрема політичні, мирні, територіальні й такі, що стосуються державних кордонів, розмежування виключної (морської) економічної зони й континентального шельфу України; стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадя-

нина тощо. Від імені Уряду укладаються міжнародні договори з економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних та інших питань, віднесених до його відання. Міжвідомчими є міжнародні договори з питань, які належать до повноважень міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних колегіальних органів. Отже, всі види міжнародних договорів – міждержавні, міжурядові, міжвідомчі – є сферою регулювання норм адміністративного права України, здійснюючи прямий вплив на поведінку суб'єктів адміністративно-правових відносин.

Юридичний переклад міжнародних договорів здійснює Міністерство закордонних справ України згідно з положеннями Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України українською мовою, затвердженому постановою Кабінетом Міністрів України від 17.03.2006 р. № 353 [14]. Такому перекладу надається статус офіційного, під яким розуміють автентичний виклад українською мовою тексту багатостороннього міжнародного договору України, складеного мовою, іншою, ніж українська. До організації та здійснення таких перекладів долучають фахівців міністерств або інших центральних органів виконавчої влади, відповідальних за укладення такого договору, які здійснюють попередній його переклад, що надійшов із Міністерства закордонних справ України. Отож переклад міжнародних договорів, наприклад, зі сфери використання територій і природних ресурсів, буде проходити термінологічну експертизу в Міністерстві енергетики та захисту довкілля, Державній службі геології та надр України або в Державній службі України з питань геодезії, картографії та кадастру тощо.

Зауважимо, що лексика міжнародних договорів кількісно обмежена, тобто спостерігається тенденція до замкнутості, використання уніфікованого набору лексем, фраз і структур, для яких характерні обмежені можливості сполучуваності, що є проявом консервативності стилю. Серед ознак мови міжнародних договорів, які підлягають перекладу, можемо виділити низку характеристик: не типове вживання неологізмів; обмежене викори-

стання синонімів, оскільки вони можуть створити ефект двозначності; використання емоційно незабарвлених ділових стандартів, які відносяться до нейтральної лексики; стандартизація в текстах клішованого характеру і творення спеціальної фраземіки міжнародних документів; інтенсивне застосування спеціальної лексики, зокрема назв організацій, закладів, органів, процедур, посадових осіб, посад, документів, їх частин, а також так звану «ситуативну лексику» [15, с. 535; 16, с. 11; 17, с. 34]. Саме такі стандарти є характерними і для лексики стилю міжнародної документації в адміністративно-правовій сфері.

2. Без сумніву, для імплементації в національне адміністративне законодавство судову практику адміністративних судів, адміністративну діяльність суб'єктів публічної адміністрації європейських стандартів щодо захисту прав і свобод людини в публічно-правовій сфері важливе значення має як якісний переклад актів РЄ і практики ЄСПЛ, так і доведення їх до відома усіх суб'єктів адміністративних правовідносин. Нормативними вимогами до здійснення перекладу означених актів є виконання Україною положень Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду із прав людини» [18], Указу Президента України «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, які випливають з її членства в Раді Європи» [19], Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр. [20] тощо.

Ключові зобов'язання держав щодо перекладу та поширення рішень ЄСПЛ було сформульовано в Рекомендаціях (2002) [13] Комітету міністрів Ради Європи державам-членам Ради Європи щодо опублікування та розповсюдження в державах-членах Ради Європи тексту Європейської конвенції з прав людини і рішень та ухвал ЄСПЛ у державах-членах [21]: держави-члени зобов'язані забезпечувати з ініціативи держави чи приватних осіб негайне й широке опублікування рішень та ухвал Суду, які становлять відповідні напрацювання у прецедентній практиці або вимагають від них як від держав-відповідачів спеціальних заходів з їхнього

виконання, повністю або принаймні у стислому викладі чи у формі витягів (з відповідними посиланнями на оригінальні тексти) мовою (мовами) країни, зокрема в офіційних виданнях, інформаційних бюлетенях відповідних міністерств, правових журналах та в інших засобах масової інформації, якими зазвичай користується правнича громадськість, включаючи, коли це доречно, сторінки в мережі Інтернет. Отже, на Міністерство юстиції України покладається обов'язок забезпечення перекладу, засвідчення його автентичності, опублікування повних текстів рішень щодо України у спеціалізованому виданні, а на Державну судову адміністрацію України – поширення й забезпечення суддів необхідною кількістю примірників.

Зважаючи на той факт, що відповідно до ст.ст. 6 і 7 Кодексу адміністративного судочинства України [22] та ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду із прав людини» [18], і Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод, і практика ЄСПЛ є джерелами національного адміністративного права, які застосовують у своїй діяльності вітчизняні адміністративні суди, то гостро постає питання перекладів їхніх текстів. Адже законодавець окреслив вузьке коло судових рішень, які підлягають офіційному перекладу та оприлюдненню: лише остаточні рішення ЄСПЛ у справах проти України, якими визнано порушення Конвенції; щодо справедливої сатисфакції; щодо дружнього врегулювання; про схвалення умов односторонньої декларації. Тому невизначеною залишається проблема відсутності перекладів рішень ЄСПЛ, стороною якого є інша держава-член РЄ.

Окрім цього, національним судам необхідно враховувати приписи ст. 10 Конституції України [12], ст. 14 Закону України «Про міжнародні договори України» [13], ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду із прав людини» [18]. Адже з метою посилання на рішення ЄСПЛ суди використовують переклади текстів, надруковані в офіційному виданні, а в разі відсутності перекладу – суд користується оригінальним текстом. Якщо виявляються

мовні розбіжності між перекладом та оригінальним текстом, суд користується оригінальним текстом. У разі виявлення мовних розбіжностей між оригінальними текстами та/або в разі потреби мовного тлумачення оригінального тексту використовується практика Суду.

Отже, законодавцем передбачений складний механізм застосування текстів рішень ЄСПЛ національними суддями в частині перекладів, що вимагає від них не тільки професійної компетенції у сфері права, але й додаткових навичок знання іноземних мов. Подолати окреслені проблеми, на нашу думку, можливо шляхом установлення мінімального рівня знання фахової іноземної мови для суддівського корпусу (B2) із систематичним його підвищенням, а також розповсюдженням довідникової літератури (двомовних глосаріїв термінів РЄ) тощо.

Про особливості інтерпретації українського адміністративного права у світлі застосування рішень ЄСПЛ писав англійський вчений Д. Вілкінсон (*D. Wilkinson*), який зазначав, що однією із причин не застосування практики ЄСПЛ українськими суддями є як помилкове переконання в тому, що судова практика не може застосовуватись у правових системах, які дотримуються цивільно-правової традиції, проблеми з перекладом термінів «*case law*» та «*jurisprudence*», так і занадто мала кількість перекладів рішень ЄСПЛ і звітів міжнародних організацій у сфері прав людини [23, с. 225]. Хоча автор помилково стверджує про повну відсутність перекладів рішень ЄСПЛ, але слушно пропонує долучити до цього процесу неурядові організації, відомих фахівців, представництва міжнародних організацій в Україні тощо.

3. Адміністративна процедура здійснення юридичного перекладу *acquis* ЄС на українську мову дещо відрізняється від перекладу міжнародних договорів та практики ЄСПЛ. Так, після довгих років неврегульованості сфери здійснення перекладу актів ЄС нами, разом із перекладачами Проєкту ЄС «Association4U» і працівниками Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністр України (далі – Урядо-

вий офіс), було підготовлено нову адміністративну процедуру здійснення юридичного перекладу, закріплену в постанові Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 512 «Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire*, пов'язаних із виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» [24]. Нині переклад актів ЄС, пов'язаних з імплементацією Угоди про асоціацію і з виконанням інших міжнародних зобов'язань України, здійснюється Відділом із питань донорської допомоги, комунікації та перекладів актів права ЄС Урядового офісу, а фактично – 50 перекладачами Проекту ЄС «Association4U» (2016–2019 рр.).

Указаним порядком передбачено, що переклад консолідованої версії актів *acquis* ЄС коштами Державного бюджету України та/або коштами міжнародної технічної допомоги здійснюється філологами-перекладачами, а їхню термінологічну перевірку в розумний термін здійснить ініціатор, який подав запит на здійснення такого перекладу та є відповідальним за виконання зобов'язань України. Як правило, це центральні органи виконавчої влади. Після завершення розгляду пропозицій щодо внесення редакційних змін за результатами термінологічної перевірки та редагування перекладу акта *acquis* ЄС Урядовий офіс передає тексти на затвердження Урядовому комітету, до компетенції якого належать питання європейської та євроатлантичної інтеграції. Переклад тексту протягом 15 робочих днів із дати затвердження публікується на Єдиному вебпорталі органів виконавчої влади, надсилається ініціатору здійснення перекладу в електронному вигляді з позначкою «Переклад затверджений».

Хоча робота над формуванням нового порядку перекладу українською мовою ЄСПЛ у *acquis* ЄС була інтенсивною та кропіткою, з великою кількістю позитивних аспектів, такою, що передбачала врахування інтересів усіх зацікавлених суб'єктів – Кабінету Міністрів України, ініціаторів перекладу, філологів-перекладачів та юристів-практиків, проте не вдалося оминати й певної неузгодженості. Проблеми, які виникають під час перекладу

адміністративно-правої термінології, було проаналізовано в нашому окремому дослідженні.

Необхідно підкреслити, що не тільки в Україні виникають проблеми з перекладами текстів права ЄС. Ці виклики стояли і стоять перед усіма державами-членами ЄС, зокрема й «нової хвилі», в яких офіційними мовами не є робочі мови ЄС (англійська, французька, німецька). Так, у Щорічному звіті за 2009 р. Вищий адміністративний суд Республіки Польща указує на проблеми, які виникають у його діяльності під час застосування права ЄС, з актами, які містять помилки. Текст правового акта, що офіційно був перекладений польською мовою та опублікований, для судді є обов'язковим джерелом права, навіть якщо він досконало знає мову тексту-оригіналу і в нього виникають сумніви у правильності перекладу. Перші помилки в перекладах судом було виявлено під час розгляду митних справ (наприклад, «справа про ожини»), податкових, банківських, інвестиційних питань, щодо річних і зведених рахунків банків та інших фінансових установ. Як стверджують польські експерти, існує потреба в новому перекладі тексту Директиви ЄС про страхове посередництво, Договору про подвійне оподаткування між Польщею та Ірландією, Директиви ЄС про оподаткування капіталу малих підприємств тощо. У разі, коли суб'єкти правовідносин виявляють неузгодженості польськомовної версії акта з актом, складеним іншою робочою мовою ЄС, то вони посилаються саме на останні. Тоді в суддів виникають питання правозастосування національного законодавства, його співвідношення із правом ЄС, однакового тлумачення на всьому європейському адміністративному просторі понять, які мають автономне значення у *acquis* ЄС [25]. Таким чином, у сучасних умовах перекладач юридичних текстів відіграє важливу роль у процесі тлумачення й застосування положень європейського адміністративного права на національному рівні, і цю роль не потрібно применшувати: вони є своєрідними «посередниками» між правотворцем європейського права та адресатами таких приписів [26, с. 223]. Перекладачі

є «невидимими» законотворцями, адже під впливом їхніх перекладів єдине європейське право набуває характеристик національного.

Висновки і пропозиції. У підсумку можемо сформулювати декілька висновків, які стосуються як здійснення перекладу адміністративно-правової термінології, так й організації цього процесу.

По-перше, юридичний переклад є складником фахової правничої, української мови, зокрема, тієї, яка здійснюється у сфері адміністративного права, що потребує нагальної переоцінки об'єктивних і суб'єктивних факторів, які визначають порядок і методологію його здійснення.

По-друге, більшість джерел європейського адміністративного права створені англійською мовою, яка була й залишається офіційною й робочою мовою діяльності більшості європейських регіональних організацій.

По-третє, від перекладача як суб'єкта праворозуміння правових явищ у сфері адміністративного права вимагається, крім досконалого знання європейської мови (а краще – декількох), наявності правничої компетентності, знань у конкретній галузі права, що дозволить дотримуватися принципів відповідності змісту й форми, контекстності.

По-четверте, здійснення перекладу у сфері адміністративного права є діяльністю, в якій надзвичайно високою є можливість появи помилок, які потім можуть суттєво вплинути на зміст адміністративних правовідносин, змінити обсяг прав й обов'язків, підстави відповідальності учасників таких правовідносин, а отже, викликати настання для особи негативних юридичних наслідків. У сукупності все це може ускладнити процес європеїзації адміністративного права України та погіршити становище її суб'єктів.

По-п'яте, особливістю юридичного перекладу є те, що існує формальна модель мови, яка позбавлена будь-якої двозначності та неточностей. Тому правильна інтерпретація та переклад юридичного тексту – це багаторівневий процес, який повинен охоплювати лексичний, граматичний, логіко-семантичний та інші аспекти.

По-шосте, за допомогою такого інструменту європеїзації як юридичний переклад здійснюється прямий вплив на джерельну базу адміністративного права України, нормотворчу діяльність законодавчого органу, процес правозастосування органів виконавчої влади, правозахисну діяльність національних адміністративних судів, а також непрямий (опосередкований) – на реформування юридичної освіти, оновлення доктрини адміністративного права, напрямів викладання навчальних дисциплін і наукових розвідок представників науки вітчизняного адміністративного права України.

Список використаної літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнар. док. від 27.06.2014 р. / Європейський Союз. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.07.2019).
2. Декарт Р. Сочинения в 2 т. : пер. с лат. и фр. Т. 2. сост., ред. и примеч. В.В. Соколова. Москва : Мысль, 1989. 633 с.
3. Клингберг Л. Проблемы теории обучения / пер. с нем. В. Семенихин. Москва : Педагогика, 1984. 256 с.
4. Rüthers B., Fischer, Chr. *Rechtstheorie : Begriff, Geltung, Anwendung*. 5. überarb. Aufl. München : C.H. Beck, 2010. 640 b.
5. EU languages: official web site of EU. URL https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_en (date of access: 15.07.2019).
6. Sosoni V. *Law and language in the EU Insights from the Greek Eurolect. Language and Nation: Crossroads and Connections*. eds. Barstad G.E., Hjelde A., Kvam S., Parianou A, Todd J. Munster-New York. Waxmann Verlag GmbH. 2016. 320 p.
7. Polish Europect : official website. URL: <https://eurolekt.ils.uw.edu.pl/>
8. Crystal D. *English worldwide*. eds. I. R. Hogg, D. Denison. *A History of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press. 2006. P. 420–439.
9. Nagy I.K.. *English for Special Purposes: Specialized Languages and Problems of Terminology. Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*. № 6, 2. 2014. P. 261–273.

10. Шаблій О. Німецько-український юридичний переклад: методи, проблеми, перспективи : монографія. Ніжин : ПП Лисенко М., 2012. 320 с.
11. Шаблій О. Юридичний переклад у сучасній юридичній діяльності. *Актуальні питання державотворення в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практич. конф. (20.05.2016 р.) / ред. : І.Гриценко, І. Сахарук (відп. ред.) та ін. У 3х т. Т. 3. Київ : ВПЦ «Київ. Ун-т», 2016. С. 304.
12. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.07.2019).
13. Про міжнародні договори : Закон від 29.06.2014. № 113-XII. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 15.07.2019).
14. Порядок здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову, затверджений постановою Кабінетом Міністрів України від 17.03.2006 р. № 353. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2006-%D0%BF> (дата звернення 15.07.2019).
15. Згурська В. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство* : зб. наук. ст. 2010. Вип. XXIII. С. 535–542.
16. Калюжная В. Стиль англоязычных документов международных организаций. Київ : Наук. думка, 1982. С. 6–38.
17. Зарума-Панських О. Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів. 2001. 19 с.
18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду із прав людини : Закон від 02.12.2012 р. № 5463-VI. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 15.07.2019).
19. Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, які випливають з її членства в Раді Європи : Указ Президента України від 12.01.2011 р. № 24/2011. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24/2011> (дата звернення: 15.07.2019).
20. План дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр. ; Комітет міністрів Ради Європи від 21 лютого 2018 р. (CM/Del/Dec(2018)1308/2.1bisc). URL: <https://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec> (дата звернення: 15.07.2019).
21. Щодо опублікування та розповсюдження в державах-членах Ради Європи тексту Європейської конвенції з прав людини і практики Європейського суду з прав людини в державах-членах : Рекомендація Rec (2002) 13 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам Ради Європи. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_717(дата звернення: 15.07.2019).
22. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон від 06.07.2005 р. № 2747-IV. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 15.07.2019).
23. Wilkinson D. Interpreting Ukrainian legislation in light of international law and jurisprudence. *Наукові записки НаУКМА. Ч.2. Суспільні науки*. 2003. Т. 22. С. 223–225.
24. Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 р. № 512. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-%D0%BF> (дата звернення: 15.07.2019).
25. W sprawie tłumaczenia na język polski aktów prawa unijnego. Interpelacja № 16529. 2010. URL: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/59D53C43> (data dostępu: 15.07.2019).
26. Karbownik K. Tłumacz – anonimowy prawodawca? Wokół wykładni i stosowania aktów prawa europejskiego. Między nowoczesnością a ponowoczesnością. red. A. Samonek. Wyd. UJ., Wyd. I, Kraków, 2013. S. 223-231.

Radyshevska O. Legal translation as an instrument of Europeanization of the administrative law of Ukraine

The author in this article explores the concepts, peculiarities and issues that arise when organizing and translating the legal texts of the European Union and the Council of Europe, as well as their Member States; determines their direct (indirect) influence on the reform of modern administrative law of Ukraine as a branch of law and legislation, legal science and academic discipline. The author draws particular attention to the issue of translating from the English into Ukrainian the EU acquis related to the fulfillment of Ukraine's obligations in the field of European integration, Council of Europe and OSCE acts, international treaties in the field of public law, ratified by Verkhovna Rada of Ukraine, the provisions of the European Administrative Law Doctrine, as well as the case law of the European Court of Human Rights. The tasks, functions, main directions of improvement of the organization and activity on realization of legal translation as a tool of Europeanization of the general administrative law of Ukraine have been formed.

It is emphasized that if the translation of legal documents of a foreign law can significantly influence the further development of the national legal system (its constituents), then such a process should find its clear legal reflection in the national legislation. That is why along with the "linguistic" issues of the activities of translators performing legal translation, there are challenges and legal ones. After all, in order for foreign law to become universally binding in the territory of Ukraine (as hard law), it must undergo a certain process of "recognition" - the acquisition of the text of the statute of the official translation and only then - the consent of the Verkhovna Rada of Ukraine for its binding. Otherwise it has an indirect influence (as soft law) on national law and law enforcement. It has been pointed out that since 2014 Ukraine has been faced with new challenges in the area of harmonization of national administrative legislation, ensuring the fulfillment of obligations in this area, first of all, by providing the subjects of public law official translations of texts containing such requirements. It is not only an equivalent translation of the Association Agreement or the founding documents of the EU itself, but also of the consolidated versions of EU secondary law sources - regulations, directives, recommendations, conclusions, decisions, acts of the European Commission, as well as decisions of the EU Court.

Key words: *Europeanization, globalization, legal translation, professional language, EU law, public administration, administrative law.*